

- Бутитер О. І., Коник Б. Ф., Паславський О. І. // Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства : збірник наукових праць кафедри видавничої справи і редагування УАД / відп. ред. Н. В. Зелінська. – Вип. 4. – Львів : УАД, 2011. – С. 361-366.
2. Бутитер О. Довідковий апарат електронного каталогу Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника / Бутитер О., Коник Б., Паславський Т. // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали третьої науково-практичної конференції. Львів, 29 вересня 2011 р. – Львів : Вид-во Нац. Ун-ту “Львівська політехніка”, 2011. – С. 213-216.
2. Бутитер О. І. Електронний каталог Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника в цифрах / Бутитер О. І., Коник Б. Ф., Паславський Т. Б. // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали четвертої міжнар. наук.-практ. конф. Львів, 25 жовт. 2012 р. – Львів : Вид-во нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2012. – С. 229-234.

УДК [025.342:004.65]:027.54(477.83-25)

Олександр Бутитер, Юлія Козидра, Надія Кондур, Тарас Паславський
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЇ АВТОРИТЕТНОГО КОНТРОЛЮ НА БАЗІ АБІС ALERN 500 У ЛННБ УКРАЇНИ ІМ. В. СТЕФАНІКА

© О. І. Бутитер, Ю. І. Козидра, Н. В. Кондур, Т. Б. Паславський, 2014

Обґрунтовано важливість авторитетного контролю в процесі формування електронного каталогу бібліотеки. Представлено досвід та напрацювання співробітників ЛННБ України ім. В. Стефаника у реалізації цієї функції на прикладі створення авторитетного файлу "Ім'я особи".

Ключові слова: авторитетний контроль, авторитетна робота, авторитетний файл, авторитетний запис, база даних.

The importance of authority control in the library online catalogue creation was proved. The experience and achievements of Library workers in the implementation of this function by creating Authority file of Personal names were presented.

Keywords: authority control, authority work, authority file, authority record, data base.

Вступ. Суспільне призначення бібліотеки як інституції, функціонування якої включає збір, збереження та передачу знання, визначає її сутнісний характер як комплексного інформаційного ресурсу – база даних, база знань та інформаційно-комунікаційна технологія. Для повноцінного функціонування сучасної бібліотеки за стрімкого зростання рівня інформатизації суспільства одним з основних завдань є впорядкування наявних інформаційних ресурсів та забезпечення ефективного доступу до них – головна компетенція каталогізації, з виробничої точки зору. Як механізм обліку, впорядкування наявних документів і створення доступу до бібліографічної інформації каталогізація сьогодні не уявляється можливою без застосування на різних її етапах стандартизації та уніфікації, які реалізуються через функцію одного з основних технологічних процесів каталогізації – авторитетного контролю. В умовах машиночитаної каталогізації авторитетний контроль стає головним механізмом функціонування електронного каталогу як інформаційно-пошукової системи та інструментом впорядкування масивів бібліографічної інформації за допомогою уніфікації заголовків. Інформаційна технологія «авторитетний контроль» має на меті оптимізацію процесу пошуку через формування гіпертекстових зв'язків на основі авторитетних даних (підтримку сталості та сумісності форми найменувань – зведення множини варіантів формулювань одного заголовку до уніфікованого, розрізнення омонімічних заголовків, простежування додаткових точок доступу тощо). Авторитетний контроль є інструментом, що забезпечує, з одного боку, якість і швидкість каталогізації документів (таким чином виявляючи свою внутрішньовиробничу прикладну функцію), а з іншого – якість і швидкість доступу до інформації читача.

Основна частина. На сучасному етапі розвитку національних бібліотек є актуальним застосування міжнародних форматів і правил каталогізації. Це не лише підвищує ефективність роботи зі створення електронного каталогу, але й відкриває перспективу інтеграції у світову бібліотечно-інформаційну мережу, що є одним з важливих векторів у роботі сучасної наукової бібліотеки. Щодо реалізації функції авторитетного контролю в ЛННБ України ім. В. Стефаника, то вона здійснюється за допомогою автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи Alerph 500, яка працює з відповідним каталогізаційним форматом (MARC21) [1] та на основі міжнародних бібліографічних стандартів і правил каталогізації (сьогодні майже завершено перехід від AACR2 до RDA). В такій системі авторитетний контроль базується на авторитетних файлах, що складаються з авторитетних записів (авторитетна база даних), які контролюють

заголовки в бібліографічних записах (бібліографічна база даних) через функцію автоматичної заміни. Створення авторитетного файлу є складним інтелектуально-містким процесом, складовими якого є авторитетна робота (завданням і наслідком якої є відбір усталеної форми заголовків на основі аналітичної й пошукової діяльності) і власне авторитетний контроль як процес постійного відстеження й підтримання авторитетних форм заголовків та зв'язків між формами цих заголовків.

Від 2009 р. в ЛННБ України ім. В. Стефаника ведеться робота зі створення авторитетного файлу «Ім'я особи» [2]. За цей час було створено 26 тисяч авторитетних записів, структура та обсяг яких є різними, залежно від завдань та рівня впровадження науково-методичної складової у практику. Сучасний авторитетний запис авторитетної бази даних ЛННБ України ім. В. Стефаника є значним за обсягом та рівнем опрацювання матеріалу і містить різномірну інформацію, яку умовно можна розділити на три блоки: авторитетна частина – заголовки (усталені та неусталені форми імені автора), біографічно-довідкова інформація, джерела інформації (бібліографічні посилання). Через поля усталених та неусталених заголовків здійснюється власне авторитетний контроль як функція уніфікації в бібліографічній базі даних, а два інші блоки є необхідними каталогізатору для вибору правильного (відповідного) варіанта імені автора.

Висновки. Як наслідок, це робить ефективнішим пошук читачами потрібних авторів в електронному каталозі. Якщо на перших етапах (2009-2012 рр.) авторитетні записи лише створювалися або вибірково здійснювали функцію заміни відповідних полів у бібліографічних записах, то сьогодні всі створювані авторитетні записи відпускаються в бібліографічну базу даних, здійснюючи таким чином автоматизований контроль авторських полів. Авторитетний запис вдосконалюється і змінюється відповідно до змін в міжнародних правилах каталогізації та каталогізаційних форматах.

Література

1. Бутитер О. І. Відділ автоматизованої обробки наукової інформації та комп'ютеризації / Бутитер Олександр, Ровенчак Адам // *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника: збірник наукових праць*. – Львів, 2010. – Вип. 2 (18). – С. 255-262.
2. Мелешко Н. Авторитетний контроль бібліографічних даних: до історії питання / Мелешко Наталія // *Записки Львівської національної наукової*

бібліотеки України ім. В. Стефаника: збірник наукових праць. – Львів, 2011. – Вип. 3 (19). – С. 311-328.

УДК 004.652

Верес Олег Михайлович, Верес Юрій Олегович, Князик Юрій Михайлович

Національний університет «Львівська політехніка»

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА РОЗПОДІЛУ ПЕДАГОГІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

© Олег Верес, Юрій Верес, Юрій Князик, 2014

У роботі наведено опис компонент інтелектуальної складової системи розподілу педагогічного навантаження. Проаналізовано концептуальну модель системи і описано застосування алгоритмів прогнозування, класифікації та ранжування для вирішення проблеми розподілу навантаження.

Ключові слова: алгоритм, інтелектуальна система, класифікація, ранжування.

The paper describes a component of the intellectual component of the distribution of teaching load. Analysis of the conceptual model of the system and describes the application of prediction algorithms, classification and ranking to address the problem of load distribution.

Keywords: algorithm, intelligent, classification, ranking.

Вступ. Удосконалення процесу підготовки школярів для вступу у вищий навчальний заклад (ВНЗ) тісно пов'язане з багатоцільовим застосуванням комп'ютеризованих систем опрацювання інформації та управління у школі. Для ефективного використання творчого потенціалу співробітників, раціонального споживання ресурсів, та, в остаточному результаті, підвищення якості підготовки школярів створюються інформаційні системи в школах [1-3]. Використання сучасних засобів комп'ютерної техніки для аналізу та вирішення завдань керування навчальною роботою школи дає можливість ліквідувати протиріччя між наявними великими масивами інформації на різних стадіях навчального процесу і методами (способами) опрацювання цієї інформації. При